ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദ്വിതീയസ്കന്ധേ പഞ്ചമോऽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദ്വിതീയസ്കന്ധേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

ദേവദേവ നമസ്തേഽസ്തു ഭൂതഭാവന പൂർവജ ।
തദ് വിജാനീഹി യജ്ജ്ഞാനമാത്മതത്ത്വനിദർശനം ॥ **1** ॥

യദ്രൂപം യദധിഷ്ഠാനം യതഃ സൃഷ്ടമിദം പ്രഭോ ।
യത്സംസ്ഥം യത്പരം യച്ച തത്തത്ത്വം വദ തത്ത്വതഃ ॥ **2** ॥

സർവം ഹ്യേതദ് ഭവാൻ വേദ ഭൂതഭവ്യഭവത്പ്രഭുഃ ।
കരാമലകവദ് വിശ്വം വിജ്ഞാനാവസിതം തവ ॥ **3** ॥

യദ്വിജ്ഞാനോ യദാധാരോ യത്പരസ്ത്വം യദാത്മകഃ ।
ഏകഃ സൃജസി ഭൂതാനി ഭൂതൈരേവാത്മമായയാ ॥ **4** ॥

ആത്മൻ ഭാവയസേ താനി ന പരാഭാവയൻ സ്വയം ।
ആത്മശക്തിമവഷ്ടഭ്യ ഊർണനാഭിരിവാക്ലമഃ ॥ **5** ॥

നാഹം വേദ പരം ഹ്യസ്മിന്നാപരം ന സമം വിഭോ ।
നാമരൂപഗുണൈർഭാവ്യം സദസത് കിഞ്ചിദൻയതഃ ॥ **6** ॥

സ ഭവാനചരദ് ഘോരം യത് തപഃ സുസമാഹിതഃ ।
തേന ഖേദയസേ നസ്ത്വം പരാശങ്കാം പ്രയച്ഛസി ॥ **7** ॥

ഏതൻമേ പൃച്ഛതഃ സർവം സർവജ്ഞ സകലേശ്വര।
വിജാനീഹി യഥൈവേദമഹം ബുദ്ധ്യേഽനുശാസിതഃ ॥ **8** ॥

ബ്രഹ്മോവാച
സമ്യക് കാരുണികസ്യേദം വത്സ തേ വിചികിത്സിതം।
യദഹം ചോദിതഃ സൗമ്യ ഭഗവദ്വീർയദർശനേ ॥ **9** ॥

നാനൃതം തവ തച്ചാപി യഥാ മാം പ്രബ്രവീഷി ഭോഃ।
അവിജ്ഞായ പരം മത്ത ഏതാവത്ത്വം യതോ ഹി മേ ॥ **10** ॥

യേന സ്വരോചിഷാ വിശ്വം രോചിതം രോചയാമ്യഹം।
യഥാർകോഽഗ്നിർയഥാ സോമോ യഥർക്ഷഗ്രഹതാരകാഃ ॥ **11** ॥

തസ്മൈ നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ ധീമഹി।
യൻമായയാ ദുർജയയാ മാം ബ്രുവന്തി ജഗദ്ഗുരും ॥ **12** ॥

വിലജ്ജമാനയാ യസ്യ സ്ഥാതുമീക്ഷാപഥേഽമുയാ।
വിമോഹിതാ വികത്ഥന്തേ മമാഹമിതി ദുർധിയഃ ॥ **13** ॥

ദ്രവ്യം കർമ ച കാലശ്ച
    സ്വഭാവോ ജീവ ഏവ ച।
വാസുദേവാത്പരോ ബ്രഹ്മൻ -
    ന ചാൻയോഽർഥോഽസ്തി തത്ത്വതഃ ॥ **14** ॥

നാരായണപരാ വേദാ ദേവാ നാരായണാംഗജാഃ।
നാരായണപരാ ലോകാ നാരായണപരാ മഖാഃ ॥ **15** ॥

നാരായണപരോ യോഗോ നാരായണപരം തപഃ।
നാരായണപരം ജ്ഞാനം നാരായണപരാ ഗതിഃ ॥ **16** ॥

തസ്യാപി ദ്രഷ്ടുരീശസ്യ കൂടസ്ഥസ്യാഖിലാത്മനഃ।
സൃജ്യം സൃജാമി സൃഷ്ടോഽഹമീക്ഷയൈവാഭിചോദിതഃ ॥ **17** ॥

സത്ത്വം രജസ്തമ ഇതി നിർഗുണസ്യ ഗുണാസ്ത്രയഃ।
സ്ഥിതിസർഗനിരോധേഷു ഗൃഹീതാ മായയാ വിഭോഃ ॥ **18** ॥

കാർയകാരണകർതൃത്വേ ദ്രവ്യജ്ഞാനക്രിയാശ്രയാഃ।
ബധ്നന്തി നിത്യദാ മുക്തം മായിനം പുരുഷം ഗുണാഃ ॥ **19** ॥

സ ഏഷ ഭഗവാൻ ലിംഗൈസ്ത്രിഭിരേഭിരധോക്ഷജഃ।
സ്വലക്ഷിതഗതിർബ്രഹ്മൻ സർവേഷാം മമ ചേശ്വരഃ ॥ **20** ॥

കാലം കർമ സ്വഭാവം ച മായേശോ മായയാ സ്വയാ।
ആത്മൻ യദൃച്ഛയാ പ്രാപ്തം വിബുഭൂഷുരുപാദദേ ॥ **21** ॥

കാലാദ് ഗുണവ്യതികരഃ പരിണാമഃ സ്വഭാവതഃ।
കർമണോ ജൻമ മഹതഃ പുരുഷാധിഷ്ഠിതാദഭൂത് ॥ **22** ॥

മഹതസ്തു വികുർവാണാദ്രജഃസത്ത്വോപബൃംഹിതാത്।
തമഃപ്രധാനസ്ത്വഭവദ് ദ്രവ്യജ്ഞാനക്രിയാത്മകഃ ॥ **23** ॥

സോഽഹങ്കാര ഇതി പ്രോക്തോ വികുർവൻ സമഭൂത്ത്രിധാ।
വൈകാരികസ്തൈജസശ്ച താമസശ്ചേതി യദ്ഭിദാ।
ദ്രവ്യശക്തിഃ ക്രിയാശക്തിർജ്ഞാനശക്തിരിതി പ്രഭോ ॥ **24** ॥

താമസാദപി ഭൂതാദേർവികുർവാണാദഭൂന്നഭഃ।
തസ്യ മാത്രാ ഗുണഃ ശബ്ദോ ലിംഗം യദ് ദ്രഷ്ടൃദൃശ്യയോഃ ॥ **25** ॥

നഭസോഽഥ വികുർവാണാദഭൂത് സ്പർശഗുണോഽനിലഃ।
പരാൻവയാച്ഛബ്ദവാംശ്ച പ്രാണ ഓജഃ സഹോ ബലം ॥ **26** ॥

വായോരപി വികുർവാണാത് കാലകർമസ്വഭാവതഃ।
ഉദപദ്യത തേജോ വൈ രൂപവത് സ്പർശശബ്ദവത് ॥ **27** ॥

തേജസസ്തു വികുർവാണാദാസീദംഭോ രസാത്മകം।
രൂപവത് സ്പർശവച്ചാംഭോ ഘോഷവച്ച പരാൻവയാത് ॥ **28** ॥

വിശേഷസ്തു വികുർവാണാദംഭസോ ഗന്ധവാനഭൂത്।
പരാൻവയാദ് രസസ്പർശശബ്ദരൂപഗുണാൻവിതഃ ॥ **29** ॥

വൈകാരികാൻമനോ ജജ്ഞേ ദേവാ വൈകാരികാ ദശ।
ദിഗ്വാതാർകപ്രചേതോഽശ്വിവഹ്നീന്ദ്രോപേന്ദ്രമിത്രകാഃ ॥ **30** ॥

തൈജസാത് തു വികുർവാണാ -
ദിന്ദ്രിയാണി ദശാഭവൻ।
ജ്ഞാനശക്തിഃ ക്രിയാശക്തിർ -
ബുദ്ധിഃ പ്രാണശ്ച തൈജസൗ।
ശ്രോത്രം ത്വഗ്ഘ്രാണദൃഗ്ജിഹ്വാ -
വാഗ്ദോർമേഢ്രാംഘ്രിപായവഃ ॥ **31** ॥

യദൈതേഽസംഗതാ ഭാവാ ഭൂതേന്ദ്രിയമനോഗുണാഃ।
യദായതനനിർമാണേ ന ശേകുർബ്രഹ്മവിത്തമം ॥ **32** ॥

തദാ സംഹത്യ ചാൻയോൻയം ഭഗവച്ഛക്തിചോദിതാഃ।
സദസത്ത്വമുപാദായ ചോഭയം സസൃജുർഹ്യദഃ ॥ **33** ॥

വർഷപൂഗസഹസ്രാന്തേ തദണ്ഡമുദകേശയം।
കാലകർമസ്വഭാവസ്ഥോ ജീവോഽജീവമജീവയത് ॥ **34** ॥

സ ഏവ പുരുഷസ്തസ്മാദണ്ഡം നിർഭിദ്യ നിർഗതഃ।
സഹസ്രോർവംഘ്രിബാഹ്വക്ഷഃ സഹസ്രാനനശീർഷവാൻ ॥ **35** ॥

യസ്യേഹാവയവൈർലോകാൻ കൽപയന്തി മനീഷിണഃ।
കട്യാദിഭിരധഃ സപ്ത സപ്തോർധ്വം ജഘനാദിഭിഃ ॥ **36** ॥

പുരുഷസ്യ മുഖം ബ്രഹ്മ ക്ഷത്രമേതസ്യ ബാഹവഃ।
ഊർവോർവൈശ്യോ ഭഗവതഃ പദ്ഭ്യാം ശൂദ്രോഽഭ്യജായത ॥ **37** ॥

ഭൂർലോകഃ കൽപിതഃ പദ്ഭ്യാം ഭുവർലോകോഽസ്യ നാഭിതഃ।
ഹൃദാ സ്വർലോക ഉരസാ മഹർലോകോ മഹാത്മനഃ ॥ **38** ॥

ഗ്രീവായാം ജനലോകശ്ച തപോലോകഃ സ്തനദ്വയാത്।
മൂർധഭിഃ സത്യലോകസ്തു ബ്രഹ്മലോകഃ സനാതനഃ ॥ **39** ॥

തത്കട്യാം ചാതലം ക്ലൃപ്തമൂരുഭ്യാം വിതലം വിഭോഃ।
ജാനുഭ്യാം സുതലം ശുദ്ധം ജംഘാഭ്യാം തു തലാതലം ॥ **40** ॥

മഹാതലം തു ഗുൽഫാഭ്യാം പ്രപദാഭ്യാം രസാതലം।
പാതാലം പാദതലത ഇതി ലോകമയഃ പുമാൻ ॥ **41** ॥

ഭൂർലോകഃ കൽപിതഃ പദ്ഭ്യാം
ഭുവർലോകോഽസ്യ നാഭിതഃ।
സ്വർലോകഃ കൽപിതോ മൂർധ്നാ
ഇതി വാ ലോകകൽപനാ ॥ **42** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദ്വിതീയസ്കന്ധേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥